

Шевчук Ю.В.

студент,

*Навчально-науковий інститут інформаційної безпеки
Національної академії Служби безпеки України*

**ІНФОРМАЦІЯ З ОБМЕЖЕНИМ ДОСТУПОМ.
МІЖНАРОДНІ УГОДИ УКРАЇНИ ПРО ВЗАЄМНУ ОХОРОНУ
ІНФОРМАЦІЇ З ОБМЕЖЕНИМ ДОСТУПОМ**

Інформація є фундаментальним науковим поняттям. Воно є первинним і немає строгого наукового визначення. Особливість цього поняття є його універсальність – воно використовується практично у всіх сферах людської діяльності: природничих науках, філософії, біології, економіці. Разом з тим фундаментальної природничо-наукової дисципліни, яка б займалась природою інформації, не існувало. Фізика, хімія, біологія вивчають властивості інформації, а не її природу. Конкретний сенс поняття «інформація» залежить від того, в якому контексті воно використовується.

За умов жорсткої конкурентної боротьби захист ділової, фінансової, технологічної та іншої інформації від крадіжок, несанкціонованого використання, її зміни чи знищення набуває важливого значення.

Комерційні структури, зацікавлені у своїй конкурентно спроможності, насамперед вживають заходів щодо захисту такої інформації, спираючись на відповідні норми чинного законодавства та власну нормативно – правову основу.

Інформацією з обмеженим доступом є конфіденційна, таємна та службова інформація [1, с. 2].

Конфіденційною є інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень. Конфіденційна інформація може поширюватися за бажанням (згодою) відповідної особи у визначеному нею порядку відповідно до передбачених нею умов, а також в інших випадках визначених законом.

Відповідно до Закону, службова інформація – це інформація: 1) що міститься в документах суб'єктів владних повноважень, які становлять службову кореспонденцію, доповідні записки, рекомендації, якщо вони пов'язані з розробкою напряму діяльності установи або здійсненням контрольних, наглядових функцій органами державної влади, процесами прийняття рішень і передують публічному обговоренню та/або прийняттю рішень; 2) зібрана в процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни, яку не зараховують до державної таємниці. Документам, що містять інформацію, яка становить службову інформацію, присвоюється гриф «для службового користування».

Один із видів інформації з обмеженим доступом – це таємна інформація. Відповідно до Закону України «Про інформацію», до таємної належить інформація, що містить відомості, котрі становлять державну та іншу передбачену законом таємницю, розголошення якої завдає шкоди особі, суспільству й державі.

Державна таємниця, згідно зі ст. 1 Закону України «Про державну таємницю», – це вид таємної інформації, що охоплює відомості у сфері оборони, економіки, науки й техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку, розголошення яких може завдати шкоди національній безпеці України та які визнані в порядку, встановленому цим Законом, державною таємницею і підлягають охороні державою [2, с 29].

Законодавством України передбачаються ще такі види таємної інформації: банківська, військова, комерційна, лікарська, професійна, нотаріальних дій, адвокатська, службова, усиновлення, страхування, листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції.

До інформації з обмеженим доступом не можуть бути віднесені такі відомості:

- про стан довкілля, якість харчових продуктів і предметів побуту;
- про аварії, катастрофи, небезпечні природні явища та інші надзвичайні ситуації, що сталися або можуть статися і загрожують безпеці людей;
- про стан здоров'я населення, його життєвий рівень, включаючи харчування, одяг, житло, медичне обслуговування та соціальне забезпечення, а також про соціально-демографічні показники, стан правопорядку, освіти і культури населення;
- про факти порушення прав і свобод людини і громадянина;
- про незаконні дії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб;
- інші відомості, доступ до яких не може бути обмежено відповідно до законів та міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

У законодавстві інших країн (Латвійська Республіка, Азербайджанська Республіка та ін.) немає поділу інформації з обмеженим доступом на конфіденційну й таємну.

На сьогодні Україна уклала міжурядові угоди про взаємний захист інформації з наступними державами: Вірменія, Грузія, Індія, Італія, КНР, Латвія, Молдова, Польща, Словачія, Туркменістан, ФРН, Хорватія, Казахстан та інші [3-14].

Проаналізувавши дані угоди, можна зробити висновок, що такі договори як правило складаються з наступних структурних елементів:

- преамбула, в якій визначаються сторони і загальні цілі угоди;
- погодження термінів і визначень, що використовується в угоді;
- таблиці узгодження грифів обмеження доступу, що використовуються у матеріальних носіях інформації, яка вступає в транскордонний обіг;
- обов'язки сторін щодо взаємного захисту інформації;
- процедури передачі інформації між сторонами і зазначенням державних органів кожної із сторін, які за це відповідають;
- процедури забезпечення захисту переданої інформації в ході її обігу;
- процедура організації взаємного контролю за режимом охорони переданої інформації стороною одержувачем;
- порядок дії сторін на випадок порушення умов договору

Також кожна сторона має певний перелік обов'язків щодо захисту інформації, а саме: захист секретної інформації, переданої або створеної в

процесі співробітництва Сторін; не змінювати гриф секретності, наданий організацією держави Сторони, що здійснила передачу, без письмової її згоди; упроваджені з отриманою секретною інформацією вживати такі ж заходи захисту, що використовується по відношенню до власної секретної інформації, ступені секретності якої порівнянні відповідно до таблиці узгодження грифів; користуватися секретною інформацією, отриманою від організації держави іншої Сторони, винятково в передбачених при її передачі цілях; не надавати третій стороні доступ до секретної інформації без попередньої письмової згоди Сторони, що її передала; надавати доступ до секретної інформації тільки особам, яким ознайомлення з даною інформацією необхідне для виконання службових обов'язків з метою, передбаченою при її передачі або її спільному створенні; надавати доступ до секретної інформації лише тим особам, які мають відповідний допуск до секретної інформації і пройшли перевірку для оформлення допуску, що відповідає тій, яка необхідна для одержання допуску до прирівнюваної таємної інформації власної держави; забезпечувати на території власної держави проведення необхідних інспекційних перевірок та дотримання норм захисту таємної інформації.

Забезпечення інтересів держав на захист їх інформації досягається шляхом взяття державами на себе та виконання ними міжнародних зобов'язань, які стосуються взаємного визнання статусу інформації з обмеженим доступом, наданим у ході співробітництва іноземною стороною матеріалам.

Забезпечення належного режиму охорони цієї інформації за час перебування у розпорядженні іноземної сторони, інформування про факти розголошення наданої іноземною стороною інформації та забезпечення належного розслідування цих фактів та покарання винних у цьому осіб.

Проаналізувавши дані угоди можна дійти висновку, що при співробітництві з іноземними державами, Україна доклала великих зусиль щодо захисту національної безпеки і державних інтересів у сфері захисту інформації з обмеженим доступом.

Список використаних джерел:

1. Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII «Про інформацію».
2. Закон України від 21.01.1994 р. № 3855-XII «Про державну таємницю».
3. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Вірменія про взаємну охорону секретної інформації (Угоду ратифіковано від 19.06. 2003). Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU02135.html
4. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Казахстан про взаємний захист секретної інформації {Угоду ратифіковано Законом N 635-VI (635-17) від 30.10.2008}. Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/398_053
5. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Молдова про взаємний захист секретної інформації. Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU04153.html
6. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про взаємну охорону секретної інформації. Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/616_028
7. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Туркменістану про взаємну охорону секретної інформації (Угоду ратифіковано від 10.01.2002). Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU01060.html
8. Угода між Урядом України та Урядом Китайської Народної Республіки про взаємну охорону секретної інформації (Угоду ратифіковано 20.11.2000). Режим доступу: http://zakon.nau.ua/doc/?code=156_038

9. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Хорватія про взаємну охорону секретної інформації (Угоду ратифіковано 26.07.2006). Режим доступу: http://zakon.nau.ua/doc/?code=191_016

10. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Федеративної Республіки Німеччина про взаємний захист таємної інформації (Угоду ратифіковано Законом N 2937-III (2937-14) від 10.01.2002, ВВР, 2002, N 23, ст.157). Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/276_008

11. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Латвійської Республіки про взаємну охорону секретної інформації (Угоду ратифіковано Законом N 2126-IV (2126-15) від 22.10.2004). Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/428_025

12. Угода між Україною та Республікою Індія про взаємну охорону секретної інформації (Угоду ратифіковано 07.04.2004) Режим доступу: <http://www.yur-info.org.ua/doc/1743835/Ugoda-mizh-Ukrainoiu-ta-Respublikoiu-Indiia-pro-vzaiemnu-okhoronu-sekretnoi-informatsii>

13. Угода між Україною та Європейським Союзом про процедури безпеки, які стосуються обміну інформацією з обмеженим доступом {Угоду ратифіковано Законом N 499-V (499-16) від 20.12.2006, ВВР, 2007, N 9, ст.81}. Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_750

14. Угода між Урядом України та Урядом Словацької Республіки про взаємний захист таємної інформації та матеріалів (Угоду затверджено Постановою КМ N 1434 (1434-98-п) від 14.09.98). Режим доступу: <http://www.yur-info.org.ua/doc/1630730/Ugoda-mizh-Uriadom-Ukraini-ta-Uriadom-Slovatskoi-Respubliki-pro-vzaiemnii-zakhist-taiemnoi-informatsii-ta-materialiv>